

MEG MASON

MURHE JA AUTUUS

SUOMENTANUT MARIA LYYTINEN

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

FILI – Kirjallisuuden vientikeskus on tukenut tämän kirjan kääntämistä.

Englanninkielinen alkuteos

Sorrow and Bliss

Copyright © The Printed Page Pty Ltd 2020

First published in English in Sydney, Australia by HarperCollins Publishers Australia Pty Limited in 2020. This Finnish language edition is published by arrangement with HarperCollins Publishers Australia Pty Limited.

The Author has asserted her right to be identified as the author of this work

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022.

ISBN 978-951-1-40263-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Vanhemmilleni, ja aviomiehelleni

ERÄISSÄ HÄISSÄ, PIAN omiemme jälkeen, seurasin Patrickia juhlatungoksessa itsekseen seisoskelevan naisen luo.

Patrick sanoi, että sen sijaan, että vain vilkuilen naista parin minuutin välein säälien, minun pitäisi mennä kehaisemaan tämän hattua.

”Vaikka en edes pidä siitä?”

Tietenkin, Martha, Patrick sanoi. ”Ethän sinä pidä mistään. Tule, mennään.”

Nainen oli ottanut tarjoilijalta cocktailpalan ja oli juuri työntämässä sitä suuhunsa, kun hän huomasi meidät ja tajusi samalla hetkellä, ettei saisi sitä kerralla nieltä. Kun lähestyimme naista, hän painoi päätään ja yritti ujuttaa palan vaivihkaa kokonaan suuhunsa, sitten kokonaisena ulos suustaan tyhjä viinilasi ja cocktailserviettituppo toisessa kädessään. Vaikka Patrick pitkitti esittelyämme, meistä kumpikaan ei saanut naisen vastauksesta selvää. Hän näytti niin nolostuneelta, että aloin puhua kuin olisin saanut tehtäväksi käsitellä minuutin ajan naisten hattumuotia.

Nainen nyökytteli ja kysyi sitten heti siihen kyetessään, missä asuimme ja mitä puuhailimme ja osuiko hän oikeaan arvellessaan, että olimme aviopari, mistä asti ja miten olimme alun perin toisiimme tutustuneet, tarkoituksenaan viedä nopealla kysymystulvalla huomiomme puoliksi syödystä suupalasta, joka nyt kökötti rasvaisella lautasliinalla hänen kämmenellään. Vastaillessani kysymyksiin hän haeskeli katseellaan vaivihkaa paikkaa, johon laskea cocktailpala, ja kun vai-kenin, hän sanoi, ettei ehkä ollut ymmärtänyt, mitä tarkoitin

sanoessani, ettemme me Patrickin kanssa oikeastaan koskaan varsinaisesti olleet tavanneet, että Patrick vain oli ”aina ollut siinä”.

Katsahdin miestäni, joka yritti samalla onkia sormella lasistaan jotakin näkymätöntä, ja käännysin taas naisen puoleen ja sanoin, että Patrick on vähän kuin lapsuudenkodin sohva. ”Se vain yksinkertaisesti oli aina siinä. Ei sitä koskaan miettinyt, mistä se siihen oli ilmestynyt, koska ei sellaista aikaa edes muistanut, kun se ei olisi ollut siinä. Eikä siihen vieläkään kukaan mitään erityistä huomiota kiinnitä, jos se yhä on paikoillaan.”

”Vaikka luulenpa kyllä”, jatkoin, sillä nainen ei ilmeisesti ollut aikeissa vastata mitään, ”että sen joka ikisen puutteen pystyisi luettelemaan, jos joku sellaisia alkaisi kysellä. Ja niiden syytkin.”

Patrick sanoi, että se piti valitettavasti paikkansa. ”Martha pystyisi takuulla listaamaan sinulle kaikki vikani.”

Nainen naurahti ja vilkaisi sitten ohuesta hihnasta käsivarrellaan riippuvaa laukkuaan kuin olisi arvioinut sen sopivuutta jäteastiaksi.

”No niin, ketkäs kaipaavat lisää juotavaa?” Patrick osoitti minua etusormillaan ja paineli näkymättömiä liipaisimia peukaloillaan. ”Sinä et ainakaan kieltäydy, Martha.” Patrick osoitti naisen lasia, ja nainen antoi hänen ottaa sen. Sitten Patrick sanoi: ”Veisinkö samalla tuonkin?” Nainen hymyili ja näytti siltä kuin pillahdaisi itkuun, kun Patrick auttoi häntä pääsemään cocktailpalastaan.

Patrickin mentyä nainen sanoi: ”Siunaillet varmasti tuuriasi, kun sinulla on tuollainen aviomies.” Vastasin myöntävästi ja harkitsin, että olisin kertonut millaisia varjopuolia siihen liittyy, kun oma puoliso on kaikkien muiden mielestä niin mukava, mutta tiedustelin sen sijaan naiselta, mistä hän oli hankkinut upean hattunsa, ja jäin odottamaan, että Patrick palaisi.

Siitä lähtien sohvasta tuli vakiovastauksemme ensita-paamistamme koskeviin kyselyihin. Jatkoimme sillä tiellä kahdeksan vuotta varioiden vastausta vain hiukan. Ja aina se sai toiset nauramaan.

Erään GIFin nimi on ”Prinssi William kysyy, haluaako Kate lisää juotavaa”. Sisareni lähetti sen minulle joskus tekstiviestillä. Hän kirjoitti: ”Voi kyynel!!!!” Siinä ollaan jonkinlaisilla kutsuilla. Williamilla on smokki. Hän vilkuttaa huoneen poikki Katelle, elehtii lasin tyhjäksi juomista ja osoittaa sitten vaimoaan sormella.

”Se osoittelu”, sisareni kirjoitti. ”Siis kirjaimellisesti ihan Patrick.”

Vastasin viestiin: ”Ei nyt ihan sanasta sanaan mutta melkein.”

Siskoni vastasi mulkoilevalla emojilla, samppanjalasin ja osoittavan sormen kuvilla.

Sinä päivänä, kun muutin takaisin vanhempieni luo, löysin GIFin uudelleen. Olen katsonut sen viisituhatta kertaa.

Sisareni on nimeltään Ingrid. Hän on minua vuoden ja kolme kuukautta nuorempi ja naimisissa miehen kanssa, jonka tapasi kompastuttuaan tämän kotitalon edessä, kun mies oli siirtämässä roska-astioitaan tyhjennystä varten. Siskoni odottaa nyt neljättä lastaan. Kun hän lähetti tekstiviestin kertoakseen, että taas on poika tulossa, hän lisäsi viestiin muna-koison, kirsikoiden ja avattujen saksien kuvat. Viestissä luki: ”Hamishilta pannaan kirjaimellisesti piuhat poikki.”

Kun olimme lapsia, meitä luultiin kaksosiksi. Halusimme ehdottomasti pukeutua samalla tavalla, mutta äitimme kielsi sen. Ingrid kysyi: ”Miksei se käy?”

”Koska muut luulevat, että se oli minun ajatukseni –” Hän vilkuili silloista huonettamme. ”Minun ajatuksissani ei kyllä ollut mitään tällaista.”

Kun sittemmin olimme yhtä aikaa murrosiän kourissa, äitimme totesi, että kun kerran kaikki povekkuus näytti päätyvän Ingridille, ei voinut kuin toivoa, että minä perisin sitten pääkopan. Kysyimme, kumpi hänen mielestään olisi parempi. Äiti sanoi, että oli parempi saada joko molemmat tai ei kumpaakaan, toinen ilman toista koitui aina kohtalokkaaksi.

Me näytämme sisareni kanssa yhä toisiltamme. Kummallakin on turhan jyrävä leuka, mutta ei siitä näköjään ole meille haittaakaan ollut, jos äitiämme on uskominen. Molempien tukka, melkein aina pitkä, alkaa helposti hapsottaa ja oli samaa vaaleahkoa sävyä, kunnes kolmekymmentäyhdeksänvuotissyntymäpäiväni aamuna tajusin, että neljäkymmenen rajapyykki lähestyi vääjäämättä. Iltapäivällä kävin leikkauttamassa tukan liian jyrävän leukani linjaan, palasin kotiin ja vaalensin hiukset markettivärillä. Ingrid tuli juuri silloin käymään ja käytti loput vaalennusaineet omaan tukkaansa. Molemmille tuotti vaikeuksia pitää sävystä kiinni. Vähemällä vaivalla olisi hankkinut vaikka lisää lapsia, Ingrid sanoi.

Olen nuoresta asti tiennyt, että samankaltaisuudestamme huolimatta Ingrid on toisten mielestä minua kauniimpi. Sain siitä kerran isälleni. Hän vastasi: ”Ehkä häntä katsotaan ensin. Mutta sinua halutaankin sitten katsella pidempään.”

Kotimatalla viimeisistä juhlista, joihin Patrickin kanssa menimme, sain autossa: ”Kun teet sormillasi sitä osoittelujuttua, haluaisin ampua sinua oikealla aseella.” Ääneni kuulosti kuivakalta ja ilkeältä ja inhottavalta – ja inhosin myös Patrickia, kun hän sanoi: ”Hieno homma, kiitos vaan”, vailla minkäänlaista tunnetta.

”Siis en kasvoihin. Pikemminkin varoituslaukauksena polveen tai muualle, niin että työkykysi säilyisi.”

Hän sanoi, että hyvä tietää, ja kirjoitti osoitteemme Google Mapsiin.

Olimme asuneet samassa talossa Oxfordissa seitsemän vuotta. Huomautin asiasta. Hän ei vastannut mitään, ja katsohdin häntä ratissa, kun hän odotti rauhallisesti, että pääsisi liikenteen sekaan. ”Nyt sinä teet sitä leukajuttuasi.”

”Kuulepas, Martha. Mitäs jos emme puhuisi ollenkaan ennen kuin päästään kotiin.” Hän irrotti puhelimensa pidikkeestä ja pani sen vaitonaisena hansikaslokeroon.

Sanoin vielä jotain ja kumarruin sitten vääntämään lämmityksen täysille. Heti kun autossa alkoi olla läkähdyttävän kuuma, panin lämmityksen pois päältä ja avasin ikkunani alas asti. Lasissa oli jääkerros ja se piti auetessaan kirs kuvaa ääntä.

Aikoinaan olimme vitsailleet siitä, että minä heilun kaikessa ääripäästä toiseen ja hän taas elää aina keskiasetuksella. Ennen kuin nousin kyydistä, sanoin: ”Tuo oranssi valo palaa vieläkin.” Patrick sanoi hoitavansa autoon lisää öljyä seuraavana päivänä, sammutti moottorin ja meni sisään jäämättä odottamaan minua.

Vuokrasimme talon määräajaksi, siltä varalta, että elämä siellä ei sujuisikaan ja haluaisin palata Lontooseen. Patrick oli ehdottanut Oxfordia, koska se oli hänen opiskelukaupunkinsa ja hän arveli, että verrattuna muihin paikkoihin, Lontoon lähiseutujen pendelöintikyliin, löytäisin sieltä kenties helpommin ystäviä. Jatkoimme vuokrasopimustamme puolella vuodella, neljätoista kertaa, kuin elämän sujuminen siellä olisi jatkuvasti ollut vaakalaudalla.

Vuokrausfirman välittäjä kertoi meille talon olevan oikea Edustusasunto, uudella Edustavalla asuinalueella, ja sopivan siis täydellisesti juuri meille – vaikka meistä kumpikaan ei työskentele edustustehtävissä. Toinen on tehohoidon erikoislääkäri. Toinen kirjoittaa vitsikästä ruokakolumnia Waitrose-markettiketjun lehteen ja googlasi yhdessä vaiheessa

yksityispuolen mielenterveysklinikoiden yöpymishintoja miehensä ollessa töissä.

Talon Edustavuus ilmeni konkreettisesti kaikkialle levittäytyvänä ruskeanharmaana kokolattiamattona ja erikoispistorasioiden paljoutena, ja henkilökohtaisemmalla tasolla jatkuvana epämukavuuden tunteena, kun olin talossa yksin. Ainoastaan ylimmän kerroksen ullakkokamarissa minusta ei tuntunut siltä kuin selkäni takana olisi väijynyt joku, koska huone oli pieni ja sen ikkunan takana kasvoi plataani. Kesällä se peitti umpikadun toisen puolen identtiset Edustusasunnot. Syksyisin sisälle lensi kuolleita lehtiä, jotka tekivät kokolattiamatosta siedettävämmän. Työskentelin ullakkokamariissa, vaikka kirjoittaahan voi missä hyvänsä, niin kuin minulle usein erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa todettiin.

Vitsikkään ruokakolumnini toimittaja lisäili teksteihini kommentteja, joissa luki: ”en tajua viit.” ja ”muokkaa, jos mahd.”. Hän käytti Jäljitä muutokset -toimintoa. Minä klikkailin niihin Hyväksy, Hyväksy, Hyväksy. Kun toimittaja oli poistanut kaikki vitsit, jäljelle jäi pelkkä ruokakolumni. LinkedInin tietojen mukaan hän on syntynyt vuonna 1995.

Juhlat, joista olimme palaamassa kotiin, olivat omat nelikymppiseni. Patrick oli järjestänyt ne, koska olin sanonut hänelle, ettei ajatus juhlimisesta tuntunut hyvältä siihen hetkeen.

”Meidän pitää ottaa päivästä niskalenkki”, Patrick sanoi.

”Pitääkö.”

Kuuntelimme kerran junassa erästä podcastia samoilla kuulokkeilla. Patrick oli taitellut villapuseronsa tyyntyksi, jotta voisin nojata hänen olkaansa. Äänessä oli Canterburyn arkkipiispa Desert Island Discs -ohjelmassa. Hän kertoi menettäneensä esikoisensa kauan sitten auto-onnettomuudessa.

Ohjelman juontaja kysyi, miten hän nykyään pärjäsi

menetyksen suhteen. Arkkipiispa vastasi oivaltaneensa, että onnettomuuden vuosipäivän, joulun ja tyttären syntymäpäivän tullen kustakin päivästä piti ottaa niskalenkki, ”ettei se pääse niskan päälle.”

Patrick omaksui saman periaatteen. Hän alkoi toistella sitä jatkuvasti. Lausui sen taas silittäessään puseroaan ennen juhlia. Minä katselin sängyllämme kannettavalta tietokoneelta Koko Britannia leipoo -kisan vanhaa jaksoa, jonka olin jo nähnyt. Yksi kilpailijoista ottaa jääkaapista jonkun kisaajan tekemän uunijäätelön, ja se sulaa vuokaansa. Tapaus pääsi lehtien etusivuille: Sabotaasia leivontakisan teltassa.

Ingrid tekstasi minulle, kun jakso ensimmäisen kerran tuli televisiosta. Hän sanoi olevansa hautaan saakka varma siitä, että uunijäätelö oli nostettu jääkaapista tahallaan. Minä vastasin olevani vielä kahden vaiheilla. Ingrid lähetti minulle kaikki kakkuhymiöt ja poliisiauton kuvan.

Kun Patrick oli saanut puseronsa silitettyä, hän istahti puollittain viereeni sängylle ja katseli katsomistani vierestä. ”Meidän pitää –”

Napautin välilyöntinäppäintä. ”Patrick, ei meidän tässä tapauksessa tarvitse sen jonkun piispan linjoilla mennä. Kyse hän on vain syntymäpäivästäni. Ei tässä kukaan ole kuollut.”

”Kunhan vain yritin olla positiivinen.”

”Selvä.” Napautin taas videon päälle.

Hetken päästä Patrick sanoi, että kello alkoi olla jo varttia vaille. ”Pitäisiköhän sinun alkaa valmistautua? Olisi mukava ehtiä sinne ennen vieraita. Martha?”

Sammutin tietokoneen. ”Voinko lähteä näissä vaatteissa?” Leggingseissä, Fair Isle -villatakissani, enkä muista, mitä minulla sen alla oli. Kun nostin katseeni, huomasin Patrickin näyttävän loukkaantuneelta. ”Anteeksi, anteeksi, anteeksi. Menen vaihtamaan vaatteet.”

Patrick oli vuokrannut yläkerran eräästä baarista, jossa

olimme ennen käyneet. En halunnut meidän saapuvan ensimmäisinä paikalle, enkä tiennyt, pitäisikö minun odottaa vieraita istuen vai seisaaltaan tai tulisiko sinne ylipäätään ketään, ja sitten kiusaannuin epäonnekseen ensimmäisenä saapuneen ihmisen puolesta. Tiesin, ettei äitini tulisi juhliin, koska pyysin, ettei Patrick kutsuisi häntä.

Vieraita tuli neljäkymmentäneljä, kahden hengen yksiköissä. Kolmenkymmenen vuoden rajapyykin jälkeen vierasluku on aina parillinen. Oli marraskuu ja hyytävän kylmä. Kaikilla kesti pitkään luopua takeistaan. Enimmäkseen paikalla oli Patrickin ystäviä. Yhteydet omiin ystäviini, koulusta ja yliopistolta ja kaikista niiden jälkeisistä työpaikoista saatuihin, olivat katkenneet yksi toisensa perään, kun ystäväni saivat lapsia ja minä en eikä meillä enää ollut mitään yhteistä puhuttavaa. Matkalla juhliin Patrick sanoi, että jos joku alkaisi kertoilla minulle lapsistaan, olisi hienoa, jos vaikka edes yrittäisin näyttää kiinnostuneelta.

Vieraat seisoskelivat siemailemassa Negroneja – 2017 oli ”oikea Negroni-vuosi” – ja nauroivat kovaan ääneen ja pitivät puheita kylmiltään, niin että jokaisesta ryhmästä astui joku puhumaan kuin joukkueensa edustajana. Etsiydyin vessakoppiin itkemään.

Ingrid kertoi, että fragapanefobia tarkoittaa syntymäpäiväkammoa. Tällainen hauska tiedonjyvänen löytyi terveysseiteiden tarraosan suojapaperista, joiden hän väittää tällä hetkellä toimivan pääasiallisena äyllisenä virikkeenään, sillä muuta hän ei juuri nyt ehdi lukea. ”Me kaikkihan tiedämme, miten loistava kuuntelija Martha on, etenkin, kun hän on itse äänessä”, Ingrid totesi omassa puheessaan. Patrick oli kirjoittanut kartonkikortteihin muistiinpanoja.

Sitä, milloin minusta tuli tällainen vaimo, ei pysty tarkalleen sanomaan, mutta jos olisi nimettävä jokin tietty hetki, vahvoilla olisi se, kun astelin huoneen poikki pyytämään, ettei

aviomieheni lukisi kartonkikortteihin kirjoittamaansa ääneen.

Avioliittoani sivusta seurannut voisi ajatella, etten ole millään tavoin pyrkinyt olemaan hyvä tai edes parempi vaimo. Tai että sen illan perusteella näytin nimenomaan haluavani olla juuri sellainen kuin olin ja päässeeni vuosien ponnistelujen jälkeen siihen, mihin pyrinkin. Sitä ei ulkopuolinen näkisi, että olen suurimman osan aikuisiästäni ja koko avioliittoni ajan yrittänyt muuttua juuri päinvastaiseksi kuin olen.

Seuraavana aamuna pyysin Patrickilta sitä kaikkea anteeksi. Hän oli keittänyt kahvia ja vienyt sen olohuoneeseen mutta ei ollut kajonnutkaan siihen, kun tulin paikalle. Hän istui sohvalla laidassa. Minäkin istuin sohvalla ja taitoin jalat alleni. Kasvot Patrickiin päin asentoni tuntui aneavalta, joten laskin toisen jalkani takaisin lattiaan.

”En minä tahallani ole tällainen.” Pakottauduin laskemaan käteni hänen kädelleen. Se oli ensimmäinen kerta viiteen kuukauteen, kun kosketin häntä tarkoituksella. ”Ihan totta, Patrick, en voi sille mitään.”

”Mutta pystyt silti olemaan siskollesi tosi mukava.” Hän ravisti käteni pois ja sanoi lähtevänsä ostamaan sanomalehteä. Hän palasi vasta viiden tunnin kuluttua.

Olen edelleen neljäkymmentä. On loppupalvi 2018, ei siis enää Negroni-vuosi. Patrick lähti kaksi päivää juhlien jälkeen.

ISÄNI ON RUNOILIJA nimeltä Fergus Russell. Hänen ensimmäinen runonsa julkaistiin *The New Yorker* -lehdessä, kun hän oli yhdeksäntoista. Se kertoi linnusta, kuolevan sorttimesta. Runon ilmestyttyä joku nimitti häntä miespuoliseksi Sylvia Plathiksi. Hänelle maksettiin ensimmäistä kokoelmaa varten huomattavan suuri ennakkopalkkio. Siihen aikaan jo isäni kanssa seurustelleen äitini väitetään todenneen: ”Tarvitsemmeko me miespuolista Sylvia Plathia?” Äitini kiistää sanoneensa mitään sellaista, mutta niin perhesaagassamme kerrotaan. Eikä sitä saa muutella kukaan, kun se kerran on kirjoitettu. Tuo runo oli myös viimeinen, jonka isäni koskaan julkaisi. Hän väittää äitini noituneen hänet. Äitini puolestaan kiistää senkin. Kokoelma on siis yhä tuloillaan. Sitä en tiedä, mitä rahoille kävi.

Äitini on kuvanveistäjä Celia Barry. Hän tekee lintuja, uhkaavan, jättikokoisen sorttisia, kierrätysmateriaaleista. Haravan lapaosista, kodinkoneiden moottoreista, talosta löytyivistä tavaroista. Kerran eräissä hänen näyttelyssään Patrick sanoi: ”Luulenpa, ettei äitisi ole koskaan kohdannut mitään fyysistä materiaa, jota ei pystyisi uusiokäyttämään.” Patrick ei sanonut sitä ilkeillen. Vanhempieni kotona vain ani harva asia toimittaa alkuperäistä tehtävänsä.

Kun lapsena kuulimme siskoni kanssa äidin sanovan jollekulle: ”Minä olen kuvanveistäjä”, Ingrid alkoi liikutella huuliaan sen erään Elton Johnin kappaleen sanojen tahtiin. Minä purskahdin aina nauruun, ja Ingrid jatkoi silmät kiinni ja painaen nyrkkejään rintaa vasten, kunnes minun oli pakko

poistua paikalta. Vieläkin se jaksaa naurattaa.

The Times -lehden mukaan äitini on omalla alallaan jokseenkin merkittävä. Olimme Patrickin kanssa vanhemmillani auttamassa isääni järjestelemään työhuonettaan sinä päivänä, kun lehdessä niin sanottiin. Äitini luki kohdan meille kolmelle ääneen naurahtaen apeasti sanalle ”jokseenkin”. Sen jälkeen isäni sanoi, että hänelle kelpaisi tässä vaiheessa jo minä suuruusluokan merkittävyys hyvänsä. ”Tittelisi mainittiin sitä paitsi kuin kaikki sen jo tietäisivät. Kuvanveistäjä Celia Barry. Ajattele nyt meitä, joiden titteleitä kukaan ei tiedä.” Sittemmin isä leikkasi maininnan lehdestä ja kiinnitti sen jääkaapin oveen. Isäni tehtävänä heidän avioliitossaan on jatkuva itsensäkieltäminen.

Toisinaan Ingrid panee jonkun lapsistaan soittamaan minulle, koska haluaa omien sanojensa mukaan lastensa muodostavan erittäin läheiset välit minuun, ja samalla hän saa heidät edes hetkeksi kirjaimellisesti pois kimpustaan. Kerran hänen esikoispoikansa soitti kertoakseen, että oli nähnyt postikonttorissa lihavan rouvan ja että hänen lempijuustoaan on se pussissa ostettava ja semmoinen vaalean värinen. Myöhemmin Ingrid lähetti tekstiviestin, jossa luki: ”Siis cheddar.”

En tiedä, milloin poika lakkaa kutsumasta minua Marfaksi. Toivottavasti ei koskaan.

Vanhempamme asuvat edelleen samassa talossa, jossa vietimme kasvuvuotemme, Shepherd's Bushin alueella, Goldhawk Roadilla. He ostivat sen samana vuonna, kun täytin kymmenen, ja maksoivat käsirahan lainalla, jonka saivat miespuolisen Sylvia Plathin sijasta rahaa naineelta äitini sisarelta Winsomelta. Lapsena siskokset asuivat lukkoliikkeen yläkerrossa, äitini kertoman mukaan ”masentavassa rannikkokaupungissa masentuneen rannikkolaisäitinsä kanssa”. Winsome

on häntä seitsemän vuotta vanhempi. Kun heidän äitinsä yllättäen kuoli johonkin epäselväksi jääneeseen syöpään ja heidän isänsä kadotti mielenkiintonsa kaikkeen, etenkin heihin, Winsome jätti musiikkiopintonsa Lontoon Royal College of Musicissa ja palasi kotiin huolehtimaan äidistäni, joka oli silloin kolmetoista. Tädilläni ei ole koskaan ollut omaa työuraa. Äitini on jokseenkin maineikas.

Juuri Winsome löysi heille Goldhawk Roadin talon ja sai painettua sen myyntihinnan huomattavasti talon arvoa alemmas, koska kyseessä oli kuolinpesä, ja äitini totesi, että hajun perusteella ruumis lojuikin yhä jossakin kokolattiamaton alla.

Muuttopäivänämme Winsome tuli auttamaan keittiön siivouksessa. Kun piipahdin hakemaan sieltä jotakin, näin äidin istuvan pöydän ääressä siemailemassa viiniä ja tätini seisovan siivousliivissä ja kumihansikkaat kädessä taloustikkaiden ylimmällä puolalla pyyhkimässä kaappeja.

Kumpikin vaikenä ja he jatkoivat keskusteluaan vasta, kun poistuimme keittiöstä. Jäin oven taakse ja kuulin Winsomen sanovan äidille, että tämä voisi edes yrittää osoittaa hivenen kiittolisuutta, sillä kuvanveistäjillä ja runoja kirjoittamattomilla runoilijoilla oli harvemmin mahdollisuutta hankkia itselleen omistusasuntoa. Äitini ei puhunut sisarelleen kahdeksaan kuukauteen.

Äitini inhosi taloa jo silloin ja inhoaa sitä edelleen, sillä se on ahdas ja pimeä ja koska sen ainoa kylpyhuone on keittiön yhteydessä, säleoven takana, minkä takia BBC:n asiaohjelmakanavaa pitää huudattaa radiosta aina, kun joku menee sinne. Hän inhoaa taloa, koska joka kerroksessa on vain yksi huone ja portaat ovat todella jyrkät. Hän väittää elämänsä kuluvan niiden kapuamiseen ja sanoo niiden vielä jonain päivänä koituvan hänen kohtalokseen.

Hän inhoaa kotiaan, koska Winsome asuu komeassa

kaupunkitalossa Belgraviassa. Sisaren koti on valtava ja sijaitsee Yrjöjen aikaisella aukiolla, tätini sanoin sen paremmalla laidalla, sillä aurinko paistaa sinne iltapäivään asti ja siltä puolelta on suotuisimmat näkymät yksityispuistoon. Talo oli häälahja tätini miehen, Rowlandin, vanhemmilta, ja sitä remontoitiin ennen heidän muuttoaan vuoden verran ja on sittemmin remontoitu säännöllisesti lisää, niin kalliilla, että se on äitini mielestä jo säädytöntä.

Rowland on äärimmäisen säästäväinen, mutta vain harrastusmielessä – hänen ei ole koskaan tarvinnut käydä töissä – ja ainoastaan pikkuasioissa. Hän upottaa vanhan saippuapalasen jäänteet uuteen saippuaan, mutta Winsome saa silti tuhлата remontissa neljännesmiljoona puntaa Carraran marmoriiin ja ostella huonekaluja, joita kuvaillaan huutokauppaluetteloissa ”harvinaislaatuiseksi”.

Valitessaan meille kodin vain talon rangan perusteella, kuten äitini asian ilmaisi – ei sen rangan, jonka taatusti löytäisimme kokolattiamaton alta, jos kurkistaisimme sinne – Winsome oletti meidän kunnostavan sitä pikku hiljaa. Mutta äitini ei koskaan innostunut interiööreistä muuten kuin valittaakseen niiden ilmiäsuu. Olimme muuttaneet huomattavasti kaukaisemman lähiön vuokra-asunnosta, eikä meillä riittänyt kalusteita kuin alimpiin kerroksiin. Eikä äitini tehnyt huonekalujen hankkimiseksi mitään, joten huoneet olivat pitkään tyhjiin, kunnes isäni vuokrasi pakettiauton ja toi meille koottavia kirjahyllyjä, pienen ruskean vakosamettisohvan ja koivupuisen pöydän, jota hän tiesi äitini karsastavan, mutta sanoi kalusteiden olevan pelkkä tilapäisratkaisu, kunnes hän saisi kokoelmansa julkaistua ja tekijänkorvauksia alkaisi ropista ovista ja ikkunoista. Suurin osa kalusteista on yhä paikollaan, myös koivupöytä, jota äitini nimittää ainoaksi aidoksi antiikkiesineeksemme. Sitä on siirrelty huoneesta toiseen eri

tarkoituksiin, ja parhaillaan se toimittaa isäni työpöydän virkaa. ”Mutta arvatenkin”, äitini sanoo, ”kun olen kuolinvuoteellani ja avaan silmäni viimeistä kertaa, havahdun siihen, että sama pöytä onkin nyt kuolinvuoteenani.”

Sittemmin isäni ryhtyi maalaamaan alakertaa, Winsomen kannustamana, terrakotan sävyllä, jonka nimi on Umbrialainen aamurusko. Koska hän suti samalla pensselillä niin seinät, jalkalistat, ikkunanpuitteet, valokatkaisimet, pistorasiat, ovet, saranat kuin kahvatkin, työ eteni aluksi vauhdikkaasti. Äitini heittäytyi kuitenkin ennen pitkää aseistakieltäytyjäksi kotirintamalla, ja niin siivoustyöt, ruoanlaitto ja pyykkäys lankesivat lopulta kokonaan isälleni, eikä hän koskaan saanut maalausurakkaansa päätökseen. Goldhawk Roadin talon eteinen on edelleen puoliksi terrakottatunnelia. Keittiö taas on kolmelta seinältään terrakottaa. Ja olohuoneessa terrakotta ulottuu joissain kohdin vyötärön korkeudelle.

Meistä kahdesta Ingridiä kiinnosti lapsena enemmän se, millä tolalla asiat kotonamme olivat. Mutta kumpikaan meistä ei juuri piitannut siitä, ettei rikkoontuneita esineitä koskaan korjattu, että pyyhkeet olivat aina kosteita eikä niitä vaihdettu kuin harvoin ja että isäni paistoi joka ilta ruoaksi grillivastuksen alla kyljyksiä foliopaperin palalla, joka aseteltiin edellisiltaisen foliopalan päälle, niin että uunin pohja muuttui vähitellen rasva- ja foliokerrosten muodostamaksi tuhatlehtileivonnaiseksi. Silloin harvoin kun äitini laitto ruokaa, hän kokkasi jotakin eksoottista ilman reseptiä, tagine-patoja ja ratatouilleja, jotka erotti toisistaan ainoastaan paprikanpalasten perusteella ja jotka lilluivat niin karvaasti tomaatilta maistuvassa liemessä, että nielläkseni sitä jouduin sulkemaan silmät ja kipristelemään jalkateriä pöydän alla.

Patrick ja minä olimme osa toistemme lapsuutta, eikä meidän tuoreena parina tarvinnut jakaa varhaisvuosiemme koke-

muksia sen seikkaperäisemmin. Sen sijaan niistä muodostui meille jatkuva kilpailunaihe. Kumman oli kamalampi?

Kerran kerroin Patrickille, että minut haettiin syntymäpäiväkutsuilta aina viimeisenä. Niin myöhään, että päivän-sankarin äiti pohti ääneen, pitäisikö hänen jo soittaa vanhemmilleni. Laskiessaan sitten minuuttien vierähdettyä luurin paikoilleen nuo äidit sanoivat, ettei syytä huoleen, voidaan kokeilla myöhemmin uudestaan. Minä muutuin osaksi jälkien siivoilua, sitten perheen illallista ja vielä kakun räppiäisiä. Se oli painajaismaista, sanoin Patrickille. Ja omissa juhlissani äitini joi.

Patrick oikoi jäseniään kuin verrytelläkseen. ”Minä taas vietin joka ikiset syntymäpäiväni seitsemän ja kahdeksantoista ikävuoden välillä koulussa. Sisäoppilaitosisännän järjestäminä. Kakku haettiin teatteri-ilmaisun rekvisiittakaapista. Kipsikakku.” Mutta hyvä yritys, hän sanoi.

Ingrid soittelee minulle yleensä silloin, kun on ajamassa lapset kyydissään johonkin, koska sanoo voivansa jutella kunnolla vain, kun kaikki on vyötetty paikoilleen ja kun lapset ovat ideaalitulanteessa vieläpä unten mailla; silloin auto muuttuu kuin jättikokoisiksi lastenvaunuiksi. Jokin aika sitten hän soitti tavanneensa juuri puistossa naisen, joka kertoi, että oli eronnut miehestään ja jakoi nyt tämän kanssa yhteishuoltauuden lapsista. Vuoronvaihto tehtiin sunnuntaiamuisin, nainen kertoi Ingridille, joten kumpikin sai viettää yhden päivän viikonlopusta itsekseen. Nainen oli alkanut käydä lauantai-iltaisin yksin elokuvissa ja oli äskettäin saanut selville, että hänen entinen miehensä käy elokuvissa itsekseen sunnuntai-iltaisin. Monesti on tullut ilmi, että he ovat käyneet katsomassa saman elokuvan. Viimeksi, Ingrid kertoi, valinta oli osunut *X-Men: First Classiin*. ”Eikö olekin ihan käsittämättömän masentavaa, Martha? Kirjaimellisesti. Menisivät nyt helvetti yhdessä sinne elokuviin. Kohtahan he jo kupsahtavat.”

Kun olimme lapsia, vanhempamme erosivat suurin piirtein kaksi kertaa vuodessa. Tunnelma kotona muuttui yleensä yhdessä yössä ja alkoi enteillä sitä, ja vaikka emme Ingridin kanssa koskaan tienneetkään syitä siihen, sen tiesimme vaitomaisesti, ettei silloin ollut viisasta korottaa ääntä kuiskausta kovemmaksi tai pyytää mitään tai astua natiseville lattia-laudoille, ennen kuin isä oli pakannut vaatteensa ja kirjoituskoneensa pyykkikoriin ja muuttanut kotikatamme päässä sijaitsevaan aamiaismajoitusta tarjoavaan Hotel Olympiaan.

Äitimme alkoi puolestaan viettää kaikki yöt ja päivät kierätystaidevajassaan puutarhamme perällä, ja Ingrid ja minä jäimme kotiin kaksin. Ensimmäisenä yönä Ingrid raahasi vuodevaatteensa minun huoneeseeni, ja me makasimme vierekkäin pää toisen jalkopäässä emmekä saaneet unta avoimesta ikkunasta kantautuvien betonilattialle putoavien metallityökalujen metelin ja äitimme työtä tahdittavan ulisevan, epäviraisen folkin takia.

Päivällä äiti nukkui ruskealla sohvalla, joka minua ja Ingridiä oli pyydetty kantamaan sitä varten vajaan. Ja vaikka vajan ovella oli aina kyltti, jossa luki: ”TYTÖT: ennen kuin koputtatte, kysykää itseltänne, onko asialla tulipalokiire”, menin silti ennen kouluun lähtöä käymään siellä ja korjasin likaiset lautaset ja mukit pois, ja yhä useammin myös tyhjät pullot, jotta Ingrid ei näkisi niitä. Pitkään luulin, ettei äiti koskaan herännyt siksi, että toimin niin hiljaa.

En muista, pelottiko meitä tai arvelimmeko sen jollakin kerralla olevan lopullista, että isä ei palaisikaan ja alkaisimme jo täysin luontevasti puhua ”äidin poikaystävästä” ja sanoa, että jokin oli ”jäänyt isän luo”, yhtä sujuvasti kuin ne luokkatoverimme, jotka väittivät, että oli mukava viettää joulua aina kaksi kertaa. Kumpikaan meistä ei myöntänyt olevansa huolissaan. Me vain odotimme. Isompina aloimme puhua näistä jaksoista Jättökausina.

Lopulta äiti lähetti jommankumman meistä hotellille hakemaan isän, koska sanoi koko touhun olevan aivan naurettavaa, vaikka eroaminen tapahtuikin aina hänen aloitteestaan. Kun isä sitten palasi, äiti suuteli häntä painaen hänet tiskiallasta vasten, ja me katsoimme sisareni kanssa syvästi häpeillen, kun äidin käsi hakeutui isän paidan alle ja selkää ylös. Jälkeenpäin episodiin viitattiin ainoastaan vitsaillen. Ja sitten pidettiin pirskeet.

Kaikissa Patrickin villapaidoissa on kyynärpäissä reikiä, uudemmissakin. Toinen puseron kaulus on aina neuleen kaula-aukon kätköissä, toinen taas päällä, ja vaikka hän kuinka työntää puseroa housuihin, sen helma alkaa aina takaa repsottaa. Kolmen päivän kuluttua parturikäynnistä Patrickin tukka kaippaa jo leikkaamista. Hänellä on kauneimmat koskaan näkemäni kädet.

Isäni toistuvan lemppaamisen lisäksi äitini keskeisin panos perhe-elämäämme olivat juhlat, ja ne saivat meidät hana-kasti antamaan anteeksi hänen puutteensa muihin äiteihin verrattuna. Juhlat ryöpsähtivät taloon, levittäytyivät perjantai-illoista sunnuntaiamuksiin, ja niissä kuhisi äitini sanoin Länsi-Lontoon taide-eliittiä, joskin juhliin tuntui pääsevän jo pelkästään sillä, että oli edes epämääräisesti tekemisissä taiteiden kanssa, että sieti marihuanan savua ja/tai että kanniskeli mukanaan jotakin soitinta.

Jopa talvella, vaikka kaikki ikkunatkin olivat apposellaan, talossa oli väenkuhinassa kuuma ja kaikkialla leijui imelä savu. Me saimme Ingridin kanssa osallistua juhliin, eikä meitä pakotettu nukkumaan kesken kaiken. Koko yön me vaelsimme vierasvilinässä huoneesta toiseen, ohi miesten, joilla oli pitkävartiset saappaat tai haalari ja naisten koruja, ja naisten, joilla oli likaisten farkkujen päällä mekkona alushame, jalassa

Doc Martensit. Emme me yrittäneet mihinkään päästä, vain niin lähelle vieraita kuin suinkin.

Jos meitä pyydettiin juttelemaan, yritimme loistaa keskustelussa. Jotkut kohtelivat meitä kuin aikuisia, toiset taas nauroivat meille, vaikka emme yrittäneet hauskuttaa heitä. Kun vieraat kaipasivat tuhkakuppia, lisää juotavaa tai pannuja päätettyään paistaa aamukolmelta munia, tarjouduimme Ingridin kanssa kilvan avuksi.

Lopulta nukahdimme kumpikin, emme koskaan omaan sänkyyn mutta aina samaan paikkaan, ja heräsimme keskeltä sotkua ympärillämme Umbrialaiselta aamuruskolta säästyneille pinnoille spontaanisti taiteiltuja seinämaalauksia. Viimeisin luomus on yhä paikoillaan kylpyhuoneen seinällä, haalistuneena muttei niin pahasti, että voisi suihkussa käydessään välttyä tarkastelemasta maalauksen keskellä olevan alastontutkielman lyhyenlänäksi jäänyttä vasenta käsivartta. Kun Ingridin kanssa näimme kuvan ensi kerran, pelästyimme, että siinä oli äitimme, elävästä mallista maalattuna.

Äitimme, joka juhailtoina joi viiniä suoraan pullonsuusta, nappasi tupakan toisten huulilta, puhalsi savua kattoon, nauroi niska kenossa ja tanssi itsekseen. Silloin hänellä oli yhä pitkät hiukset, oma väri tallella, eikä hän vielä ollut lihonut. Hän pukeutui alusmekkoihin ja luihuihin kettupuuhkiin, pitkiin mustiin sukkiin ilman kenkiä. Jonkin aikaa asuun kuului myös silkkiturbaani.

Yleensä isämme jutteli huoneen nurkassa jonkun kanssa kahden, toisinaan taas lausui lasi kädessä eri murteilla ”Vanhan merimiehen tarinaa” pienelle mutta ilahtuneelle vierasjoukolle. Kummassakin tapauksessa hän jätti touhun aina kesken ja meni äitini luo heti, kun tämä alkoi tanssia, sillä äiti huuteli häntä niin kauan, että hän tuli.

Isä yritti tanssahdella äidin tahdissa ja napata hänet kiinni, kun äiti oli kieppunut itsensä hoipuksiin. Isä oli hurjan paljon

äitiä pidempi, sen muistan, hän näytti todella pitkältä.

Sitä en osannut lainkaan kuvailla, miltä äitini näytti, miten minä hänet silloin koin, paitsi että mietin, mahtoiko hän olla kuuluisa. Kaikki tekivät tilaa nähdäkseen hänen tanssivan, vaikka hän vain pyöri, kietoi käsivarret ympärilleen tai heiluteli niitä päänsä päällä kuin olisi yrittänyt matkia merilevien huojuun.

Sitten hän usein retkahti voipuneena isäni käsivarsille, mutta nähdessään meidät katsojaringin laidalla hän sanoi: ”Tytöt! Tytöt, tulkaa tänne!” innostuen taas uudelleen. Me kieltäydyimme, mutta vain aluksi, sillä kun tanssimme vanhempiemme kanssa, tunsimme, miten pitkä isämme ja hassu, kaatuileva äitimme ihailivat meitä ja miten koko vierasjoukko ihaili nelikkoamme, vaikka emme edes tienneet, keitä nuo kaikki ihmiset olivat.

Nyt kun mieltii, tuskin äitinikään heitä tunsin – hänen juhliensa tarkoituksena tuntui olevan talon täyttäminen mitä erikoisimmilla vierailuilla ja näyttäytyminen heidän silmissään mitä erikoisimpana, eikä suinkaan jonakin lukkoliikkeen yläpuolella varttuneena tapauksena. Ei riittänyt, että hän oli mitä erikoisin vain meille kolmelle.

Kun asuin Oxfordissa, äitini lähetti minulle jonkin aikaa lyhyitä sähköpostiviestejä, joissa ei ollut minkäänlaista otsikkoa. Viimeisessä viestissä luki: ”Tatesta haistellaan minua.” Siitä asti kun muutin omilleni, isäni on lähettänyt minulle postissa valokopioita toisten kirjoittamista teksteistä. Lasille auki painetun kirjan sivut näyttävät ihan harmailta perhosen siiviltä ja paksu, tumma varjo keskellä sen ruumiilta. Olen säilyttänyt niistä joka ikisen.

Viimeisimmässä valokopiossa oli katkelma Ralph Ellisonilta. Isä oli alleviivannut puuvärikynällä kohdan, jossa luki: ”Alussa on jo loppu ja se siintää kaukana edessäpäin.” Sivun

reunassa luki isän pikkuruisella käsialalla: ”Ehkä tässä voisi olla sinulle jotain, Martha.” Patrick oli juuri lähtenyt. Kirjoitin sivun ylälaitaan: ”Loppu on nyt ja alkua en muista, juuri siksi tässä kävi näin”, ja lähetin valokopion takaisin isälle.

Se tuli paluupostissa jonkin päivän kuluttua. Isäni oli lisännyt siihen vain: ”Entä jos kuitenkin yrittäisit?”

OLIN KUUSITOISTA SINÄ vuonna, kun tapasin Patrickin. $1977 + 16 = 1993$. Se tapahtui joulupäivänä. Hän seiso i setäni ja tätini mustavalkoruudullisessa eteishallissa heidän keskimäisensä, Oliverin, kanssa, koulupuvussa putkikassi kädesään. Olin juuri tullut suihkusta ja astumassa portaita alas auttaakseni kattamaan pöydän ennen kirkkoon lähtöä.

Vietimme perheen joulut poikkeuksetta Belgraviassa. Winsome vaati meitä tulemaan jo jouluaattona heille yöksi, koska hänen mukaansa se teki tunnelmasta juhlavamman. Hän jätti mainitsematta, että silloin itse juhlapäivänä ei tulisi myöhästymisiä, neljän hengen perheemme ei saapuisi puoli kahdelta toista aamiaiselle, joka äitini sanoin oli aikataulutettu alkamaan klo 8.00 BTA:a, eli Belgravian talviaikaa.

Me nukuimme Ingridin kanssa serkkuni Jessaminen huoneessa. Hän oli Winsomen iltatähti, viisi vuotta nuorempi kuin Oliver, joka nimitti siskoaan Vahingoksi silloin kun aikuisia ei ollut kuulemassa, ja aikuisten kuullen IY:ksi, Ihanaksi Yllätykseksi, kunnes varttui sen verran, että tajusi itsinkin olevansa yllätys – hänen isoveljensä Nicholas on nimittäin adoptoitu. Siitä, miksi tätini ei ollut vielä ensimmäisten neljän avioliittovuotensa aikana Rowlandin kanssa saanut kaipaamaansa lasta, ei puhuttu koskaan, eikä syytä kenties edes tiedetty. Oli syy mikä hyvänsä, äitini sanoi, niin pitkän ajan jälkeen adoptioprosessin juridinen ruljanssikin houkutti varmasti kumpaakin jo enemmän kuin puurtamisen pitkittäminen makuukamarissa.

Ikätoverillani Nicholasilla oli jokin toinen nimi heidän